

Julabalas

27

Da dät fjället nu några mennor av våra förfäders
f. d. Julabalas och huru de firades, ett Julabalas under
de flyddade dagar var någon ting helt annat i våra
dagar, till Julafton inbjuddes de närmaste släk-
tingarna och en del av de bästa vännarna, dät
var icke meningen för en dag, nay, ett Julabalas
skulle vara i 6 dagar så framt dät skulle väm-
nas för Julabalas, i annat fall var dät en
änkel sällskapsbyudning, dät viste man så snart
byudningen löd på Julabalas viste man vad
man skulle bereda sig på, dät var då till att
laga sig till med en rikål pärning, bestående
av en grypankaka, ett gröttfat, en brönsot,
ett fat sötost, en stor och dochtig slagbrödmaka
en kory kringlor samt en del smälbröd, och
därunder ett stop eller en kanna brännvin
dätta var endast dät nödvändigaste,

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2820

Julaset
sökte i sex
dagarförming,
det var
növändigaste

28
då man skulle på ett sådant julkalas togs
hela förmiddagen med små och stora för att få
nyta av denna julfrid var och en på sitt sätt,
endast tjänare bemnades hemma för att sköta
om kreatur hem och härd, skulle man icke möta
upp julafton, så skulle man mötas vid kyrkan
och därifrån göra sällskap till fästplatsen där
alla de läckra rätter väntade dem, ty julvar-
delt stod dehatt redan julafton sådant det
skulle bete sig under hela häften, så fort det
trändes undan och förbrukades av gästarna, föl-
des det på ynnan hushållens försorg, något
fick icke fattas vare sig mat eller dryck, här
levdes ett glädjeliv, som icke till minsta del
kan jämföras med nutidens kalas eller bequid-
ningar, det fanns alla möjliga matvaror utom
utom potatis, det ansågs för en stor resa att
använda den varan under julhäften.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

helt förmiddagen togs
med till kalaset

2820

2

julbordet stod
derstod hela
helgen

all slags mat
fanns utom
potatis, som
ej fick gämas

här hammar man till det näppamma livett som ²⁹
förehom under ett sådant yulmalas, man måste ha
någott för sig till att förnöta tiden med, haslarna
skulle nu frista varandras krafter, man skulle dra
krook, resa gäst, leysta arm, brottyas, löfta tyngdar
stä på huvudet, löfta tanga föremål på rdm arm,
hålla en flintläsa i ändan på pipan på rdm arm,
under vissa menutar, skuta ut lågan på ett yus med
lofttröskett från yvårspipan då man brände av
en knallkatt på vist avstånd, spela pinn om pängar,
jämna britan och spela härnoff, vilkett spel ofta
kände till renighet och stundom slagsmåh det var
icke så binhitt om någon av yästarna fick blod-
vita, ty att hamma i luven på varandra på ett
sådant yulle det det var yu hederligt på dän tiden
då man hade slagets ett tag förenades man vist
dän till yängliga brännvinsflaskan, så var man
äter som bröller igan och kunde börja på en ny lek.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2820

3
man vad sig
mellan mel-
tiderna med
lekar och alle-
handas kropps-
övningar.

slagsmål
förehom

enigheten ville ofta uteläsa bland barnen da man ³⁰
fick bra myskett av dän starka vätskan som man
hade så god tillgång på under våra förfäders tid
men alltid stälde man dät så att man skildes åt goda
vännor, ty ett annat är var dät ju en annan tur
att byuda på julkalas och då passade dät ju icke att
vara ovännor, man brukade uti vanliga fall göra
förening med hantleken, man spelade om brännvin
och kvinnor d v s dän som förlorade, hans hustru
skulle göra förlikningen med ett halvstap brännvin
han skulle suppa dän till och taga dän förarläm-
pade under sin arm och förklara att icke någon
osämya skulle mer på vara rådande millan dänna
förmelyar vare sig bland män eller kvinnor, och
på dätta sätt skulle all osämya vara försvunnen
för alltid, julkalasen uti dänna trakter var på dän
tiden de ämte närmaste fästas under hela året, först
lite osämya förekom, men dät var ju förfäders tid.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2820

4

Hotspel

Förningarna

31

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2820

5

Listan måledagen hade låt till dän turen att war
och en av de inbjudna bandgammorna skulle fram
med sina förningar som nu skulle avsmakas av
alla gästarna som i rent tal gick upp till ett 60. tal
tal var och en av dän förbande nu upp sitt förband
som under tiden hade varit under husmoderns
tillsyn och vård. den ätliga och förnämsta av gam-
morna skulle nu börja för att få höra det
beröm händer förning hade istadkamma, alla
gammorna väntade med stor spänning att
deras tur skulle komma att man skulle få
sörvera sina medhavda läskedretter, för att
få bli upplevna och berömda. låt gick under
tur och ordning, en stor sup sörverades för varje
ny förning som kom fram. låt blev många
supar och litet smakbitar. låt kunde vara 12:00-15:
ga upp till 20. förningar som på detta sätt sörverdes.

nu var det icke möjligt att man skulle äta ³²
upp allt vad man hade för, det var ju nämligen omöj-
ligt man skulle endast smaka på det till supen som
fölyde varje försning denna sup bestod av gammans
man, som var ägare till samma försning och var medhaft
från vort och ens hem, även här kunde vara stor
skilnad på försänthalt och styrka, vilkett man
och icke glände att berömma, och i vanliga fall gjorde
man utbrävenett bättor och kraftigare, än uti van-
dagligt bruk, det var nu försningarna som avsmaka-
des, det blev dock en väldig massa övar på varje en
av de stora tenntalricharna som blev mer än på
vare, det var icke sällan i våra dagar att man ta-
gar själv vad man önskar, nay varje hvarna äga-
re till sin försning, delade till var och en av gäs-
tarna efter eget godtycke, så fick gästarna äta det
eller taga det med sig hem, och samma men, var
och en måste hava sin avdelade rätt.

dät var och så en bestämd sed under våra förfäders³³
tid att man skulle hava sin förningskory nästan full
med matvaror av skilda slag med sig hem, efter som
man hade den seden att man lade för gästarna, så uti
vanliga fall blev dät men än man orkade förtära,
och allt sådant överblivet, samlades upp och inpachades
uti vass och ens förningskory, för att gästarna skulle
hava något av kalasmaten med sig hem till de hemma
varande, ty tjänstefolk och barn eller myckelt gamla
som icke var med, såg med blida ögon efter förnings-
koryn vid husbändfolkets hemkomst att där hade
ett bra innehåll av där prächtige kalasmaten, vil-
kett och så sälla misslyckades, där sista kalasdagen
togs i anspråk endas för att avsmakva där stora
väng med förningskor gästarna hade medfört
man hade där seden att man skulle hålla på
förningskorna till sista dagen, för att på den dagen
undgå att laga till ny mat åt gästarna.

Skriv endast på denna sida!

Avshidsfästen

34

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2820

8

kl. 4 på eftermiddagen på skätte dagen var dät för
sed att upplöset skalle äga som dät skalle de stora
tännpägare fram som icke hade varit under bruk
färet under fästen, samt med förs graverade tenn-
mannan, och nu skalle avshidskälén drickas, nu skalle
far dricka alla gästarna till och önska däm en
lychsam hemresa och ett fridens nytt år. även mar
i husett tog fram sitt söta bruna bränvin och gjorde
sammalides till damarna, och lemnade var och en
av däm sin färingibary väl smakad med god-
sakar, och härmed var julkalasett överstört.
nu återstod endast att spunga avshidskalmen, dät
föll alltid på dän ähta gommans lott att uppsöka en
sida som hon tyckte passade efter uppförandet
under samkvamett, hade dät varit gatt så blev dät
en smekande salm, men hade dät mindre värdighet
blev dät en mindre tilltalande sida.

avshidskälén
drickas

avshidskalmen
spunges

2820

9

Aven pigor och drängar, så och döttrar och sönar som
icke var med på yulhalasen, glädtes över att de gamla
reste bort på yulhalas, ty nu fick man lite frihet vid
hem och härd, och hande liksom lite frihet till att
sammanskralla några ungdommar samt en spelman
för att på ha sig en nöjesstund, vilkett man icke
väntade länge med, dätta fick icke i varje fall före-
komma för än på yuldags kväll efter märkvels in-
brott, till dät hade man givitt order till grangårdar-
na att nu hade man ledigt och nu skulle man dansa
och hava trevligt, om havalyar och gräbbar ville in-
finna sig vid dän tid som bestämdes av de hemma-
varande, man infan sig också med hyärtat uppi
halsgröpen av glädje för att på ett så hederligt sätt
på deltaga uti yuldansen, dät var något mer än
att ställa sig till på vägen som anners var så van-
ligt, eller också på en loge, ty dansbanor fanns icke till
på dän tiden,

36
då det var ledigt närgårstans, som man kallade det
då infan sig ungdommen för att dansa och leka på
borta sätt vid vad tid som hälet på året, när
under julhäben var det utelutande ungdommens
nöjestid ty det var deras sed att möta upp där hus-
bondefolkett var borta hos sina släktingar och
vännar, och dätta fick icke de hemmavarande nå-
gott tilltal för av sitt husbondefolk, ty det var
alltså en frihet för de hemmavarande, var och en
gafte och fläsa sökte till att taga några godrakar
med sig till nöjesplatsen för att efter sin vän
njära dät trevligare, ty man skulle även hava någott
till färtning under tiden, och sådant fick man
icke taga utav förmeben förråd, man måste göra
en sammanslutning och söka till att dra ga var
och en sitt strå till stacken, vilkett icke uteblev,
man dansade och idkade alla möjliga lekar man
viste om under den tiden, och hade dät mycket nöjsamt

därför velle hälikt av gdammarwa stanna hemma, då 38
föreläsningarna och husbondetalkett skulle ses bort på
julkalaset ty man riste ju då ett sådant nöje man
de icke leve das där besta som man borde ställa
till uti hemmet, och under alla förhållanden vid
julkalaset då man var för förn allade förnöjelser
som förhållanden uti det vardagliga livet, ty man hade
den seden att man skulle icke skälga hästi tillkomst
under de dagar, med att säga över det ekonomiska
läget, ty detta var ju en glädjetid, då man skulle
fröjdas över hästi tillkomst till värden, och på
denna grund skulle man avita från allt alldagligt
arbete och endast ägna sig åt nöjeslivet, alltså under
julkalaset till nyårsafton skulle icke något ar-
bete utombes förhållanden, utan endast passa dyren
då alla nödvändigaste med fodar och vatten,
spällningen efter dyren fick ligga till nyårsafton
då kadegården rengjordes, till det nya årets inträde.

Skriv endast på denna sida!